

משרד החינוך

אגף בכיר בחינות

מחברת בחינה

המנהל הפדגוגי

לנבחנים ולנבחנות שלום,

יש לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוק. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לידי פסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – חוץ מ"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. כמו כן אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מכשירים אלקטרוניים אחרים. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה. לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

יש להקפיד על טוהר הבחינות!

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים הפרטים האישיים שלך. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.
- אם לא קיבלת מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקת הנבחן.
- אסור לכתוב בשולי המחברת (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק.
- לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה שיועדו לכך.
- אין לתלוש או להוסיף דפים. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.

בהצלחה!

<p>מדבקת שאלון ملصقة نموذج امتحان</p> <p>שאלון 011282</p> <p>עברית</p>	<p>מדבקת נבחן והתאמות ملصقة ممتحن وملاءمات</p> <table border="1" data-bbox="787 1292 1315 1590"> <tr> <td colspan="4">[ ] [ ] [ ] [ ]</td> </tr> <tr> <td colspan="4">שנה السنة חודש الشهر</td> </tr> <tr> <td colspan="4">מועד موعد</td> </tr> <tr> <td colspan="2">[ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]</td> <td colspan="2">[ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]</td> </tr> <tr> <td colspan="2">מס' תעודת הזהות</td> <td colspan="2">סמל ביה"ס</td> </tr> <tr> <td colspan="2">رقم الهوية</td> <td colspan="2">رقم المدرسة</td> </tr> </table> <p>יש להדביק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)</p>	[ ] [ ] [ ] [ ]				שנה السنة חודש الشهر				מועד موعد				[ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]		[ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]		מס' תעודת הזהות		סמל ביה"ס		رقم الهوية		رقم المدرسة		<p>מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن</p>
[ ] [ ] [ ] [ ]																										
שנה السنة חודש الشهر																										
מועד موعد																										
[ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]		[ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]																								
מס' תעודת הזהות		סמל ביה"ס																								
رقم الهوية		رقم المدرسة																								

יש לסמן במשבצת אם ניתנה מחברת נוספת
يجب الإشارة في المربع إذا أُعطي دفتر إضافي

* التعليمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

وزارة التربية والتعليم

القسم الكبير للامتحانات

الإدارة التربوية

دفتر امتحان

تحية للممتحنين وللممتحنات،

يجب قراءة التعليمات في هذه الصفحة والعمل وفقاً لها بدقة. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء الامتحان. أعد الامتحان لفحص التحصيلات الشخصية، لذلك يجب العمل بشكل ذاتي فقط. أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير، ولا يُسمح إعطاء أو الحصول على مواد مكتوبة أو شفوية.

لا يُسمح إدخال مواد مساعدة - كتب، دفاتر، قوائم - إلى غرفة الامتحان، ما عدا "مواد مساعدة يُسمح استعمالها" المفصلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من وزارة التربية والتعليم. كما لا يُسمح إدخال هواتف خلوية أو أجهزة إلكترونية أخرى إلى غرفة الامتحان. استعمال مواد مساعدة لا يُسمح استعمالها سوف يؤدي إلى إلغاء الامتحان. بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدفتر للمراقب ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء.

يجب التقيد بنزاهة الامتحانات !

تعليمات للامتحان

1. يجب التأكد بأن تفاصيلك الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلت عليها. لا يُسمح إضافة أو تغيير أية تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عواقب في تشخيص الدفتر وفي تسجيل العلامات.
2. في حال عدم حصولك على ملصقة، يجب ملء التفاصيل في المكان المعد لملصقة الممتحن، بخط يد.
3. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخططة)، لأنه لن يتم مسح ضوئي لهذه المنطقة.
4. للمسودة تُستعمل أوراق دفتر الامتحان المعدة لذلك فقط.
5. يُمنع نزع أو إضافة أوراق. الدفتر الذي يُسلم ناقصاً يُشير الشك بعدم الالتزام بنزاهة الامتحانات.
6. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر، لأن الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.

نتمنى لكم النجاح!

סוג הבחינה: בגרות
 מועד הבחינה: קיץ תשפ"א, 2021, מועד ב / נבצרים
 מספר השאלון: 11282
 נספח: מאמרים

מועד ב

מדינת ישראל
 משרד החינוך

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעותיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון	—	הבנת הנקרא	—	60	נקודות
פרק שני	—	הבעה בכתב	—	40	נקודות
		סך הכול	—	100	נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראה מיוחדת: יש לקרוא את המאמרים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.

שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"א, מועד ב' / נבצרים, מס' 11282 + נספח

קרא את המאמרים 1–3 שבנספח המצורף, וענה על השאלות בפרקים שלפניך.
הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

פרק ראשון — הבנת הנקרא (60 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 1–12.

1. עיין בפסקה הראשונה של מאמר 1.

א. בתחילת הפסקה הכותבת מציגה פרדוקס (סתירה פנימית).
ציין מהו הפרדוקס המוצג בפסקה הראשונה. (4 נקודות)

ב. בפסקה זו הכותבת דוחה טענה רווחת.
כתוב מהי הטענה הרווחת שהכותבת דוחה. (4 נקודות)

---

2. כתוב גורם אחד להשלכת מזון, המשותף לשני המאמרים 1 ו-2. (4 נקודות)

---

3. במאמר 1 השלכת המזון מכונה "פשע סביבתי" (שורה 17).
על פי מאמר 1, ציין שתי סיבות לכך. (4 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"א, מועד ב' / נבצרים, מס' 11282 + נספח

4. לפניך שני משפטים: האחד **ממאמר 1** והאחר **ממאמר 2**. שני המשפטים מביעים את אותו הרעיון, אך סגנון הכתיבה שלהם שונה.

- "לא ייתכן שבמקומות רבים בעולם יתהלכו אנשים ב'בטן ריקה' ובמקומות אחרים יתמלאו הפחים" (מאמר 1, שורות 21–22).
- "שיעור ההוצאה של האוכלוסיות החלשות על מזון נמוך מאוד לעומת שיעור ההוצאה של שאר האוכלוסייה" (מאמר 2, שורות 14–16).

א. כתוב את הרעיון המשותף הבא לידי ביטוי בשני המשפטים. (4 נקודות)

ב. השווה בין שני המשפטים מבחינת סגנון הכתיבה שלהם, והדגם את תשובתך. (5 נקודות)

---

5. ציין מי הם הנמענים של **מאמר 1** ומי הם הנמענים של **מאמר 2**. הוכח את דבריך באמצעות ציטוט מכל אחד מן המאמרים. (6 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"א, מועד ב' / נבצרים, מס' 11282 + נספח

6. במאמר 2 מוזכרות שתי אפשרויות לעזרה לנזקקים: "הצלת מזון" ו"ייצור מזון".

על פי מאמר 2, איזו מן האפשרויות עדיפה?

הבא שני נימוקים ממאמר 2 לתשובתך: נימוק מן ההיבט הכלכלי ונימוק מן ההיבט הסביבתי.
(5 נקודות)

---

7. א. (1) נסח את הרעיון המרכזי שבדברי הרב שטרנפלד (מאמר 3) בנוגע למצוות הצדקה.
(3 נקודות)

---

(2) העתק מן הפסוקים המצוטטים בראש מאמר 3 את המילים שמהן הוא לומד רעיון זה.
(3 נקודות)

ב. כותבת מאמר 1 מתארת את פעילות המתנדבים המחלקים מזון.
מה לדעתך היה הרב שטרנפלד, כותב מאמר 3, אומר למתנדבים היוצאים למשימה זו?
(3 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"א, מועד ב' / נבצרים, מס' 11282 + נספח

8. לפניך משפט ממאמר 1, ובו מודגש ביטוי.

"בעלי אולמות אירועים, בעלי מרכולים ובעלי שירותי הסעדה צריכים להדיר שינה מעיניהם" (שורות 24–25).

על פי הביטוי המודגש במשפט זה, מה צריכים לעשות בעלי אולמות האירועים, בעלי המרכולים ובעלי שירותי ההסעדה?

הקף את התשובה הנכונה. (3 נקודות)

(1) לנוח יותר

(2) להיות מודאגים מאוד

(3) לישון שנת ישרים

(4) לפעול ללא הרף

9. במאמר 1 הכותבת משתמשת פעמיים בביטוי "יורד לטמיון": בשורה 20 ובשורה 37.

ציין את המשמעות של ביטוי זה. (3 נקודות)

10. לפניך משפט ממאמר 2, ובו מודגש ביטוי.

"כמחצית מן המזון שאובד אינו בר הצלה משום שאינו ראוי למאכל" (שורה 22).

הקף את האפשרות המבטאת את משמעות הביטוי "בר הצלה". (3 נקודות)

(1) שאפשר להציל אותו

(2) שכדאי להציל אותו

(3) שקשה להציל אותו

(4) שאסור להציל אותו

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"א, מועד ב' / נבצרים, מס' 11282 + נספח

11. לפניך משפט ממאמר 2.

"מזון שמועד פקיעת התוקף שלו קרוב" (שורה 26).

הקף את האפשרות המבטאת את משמעות המשפט. (3 נקודות)

(1) מזון שמומלץ שלא לצרוך אותו כלל.

(2) מזון שמומלץ לצרוך אותו רק בזמן הקרוב.

(3) מזון שמומלץ להתחיל לצרוך אותו בקרוב.

(4) מזון שמומלץ לצרוך אותו באופן קבוע.

12. לפניך משפט ממאמר 3, ובו מודגש ביטוי.

"אין לתת צדקה ברוע לב אלא בחפץ לב" (שורות 5-6).

הקף את האפשרות המבטאת את משמעות הביטוי "בחפץ לב". (3 נקודות)

(1) בתבונה

(2) בזריזות

(3) בקשיחות

(4) ברצון

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"א, מועד ב' / נבצרים, מס' 11282 + נספח

Lined writing area with horizontal lines for text entry.

/ בהמשך דפי טיוטה /

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

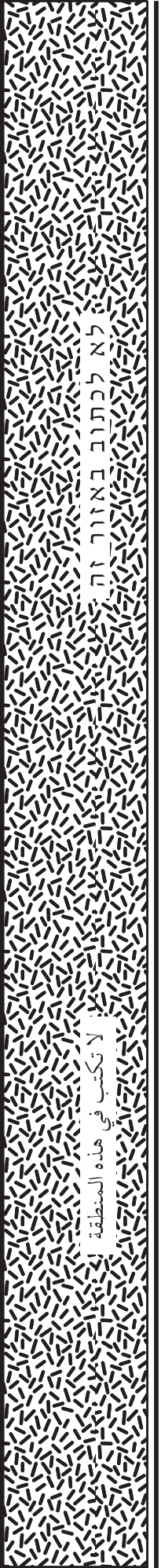
لا تكتب في هذه المنطقة / لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"א, מועד ב' / נבצרים, מס' 11282 + נספח

טיוטה

Lined writing area for the draft response.

מדבקת משגיח

ملصقة مراقب

"איתך בכל מקום, גם בבגרות.
בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"
"معك في كل مكان، وفي البجروت أيضًا.
بالتحاح، مجلس الطلاب والشبيبة القطري"

נספח: מאמרים
לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
11282, קיץ תשפ"א, מועד ב / נבצרים

לפניך שלושה מאמרים. קרא אותם, וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

מאמר 1

איפה האוכל?

מאת ר' גיל

כיום בעולם המערבי יש שפע של מזון שלא היה כמוהו, אך על אף השפע הזה, במדינות רבות אנשים עדיין חיים על סף הרעב. מדי שנה בשנה מתפרסמים נתונים על גידול האוכלוסייה ועל עלייה במספר הרעבים בעולם. מקובל לחשוב כי בשל הריבוי הטבעי ובשל תכנון כלכלי לקוי יש מחסור של מזון בעולם, אולם מתברר שהבעיה אינה מחסור במזון אלא שחלק גדול ממנו מגיע לפחי האשפה. 5

חקלאים ברחבי העולם משליכים כמויות גדולות של יבול בגלל מראהו. פירות וירקות מועברים להאכלה של בעלי חיים או נותרים בשדה רק כי אינם מושלמים מבחינת הגודל והצורה שלהם. לפי הערכות, כמעט מחצית מן היבול החקלאי במדינות המערב מושלך לאשפה לא משום שאינו ראוי לאכילה אלא משום שאינו מושך דיו בצורתו, בצבעו או במראהו. 10

בזבוז המזון, המתחיל בשדות, ממשיך במרכולים ומסתיים במטבח הביתי. על פי מחקר של הסוכנות האמריקנית להגנת הסביבה, 12 אחוז מן האשפה שהאמריקנים מייצרים הוא מזון טוב וראוי למאכל. במסעדות, במרכולים, באולמות אירועים וגם בבתים פרטיים מושלך בכל יום מזון ראוי לאכילה – לעיתים מדובר בשאריות אוכל ראויות בהחלט שלא נחשבות טריות כי בושלו ביממה הקודמת. יש הטוענים שמחירו הנמוך של האוכל במדינות המפותחות גורם לאובדן המזון. אנשים קונים הרבה יותר ממה שהם צריכים, ואחר כך משליכים את מה שלא צרכו. יש המכנים זאת "פסע סביבתי". המזון המגיע למטמנות האשפה לא רק נגזל מפיותיהם של חסרי כול אלא מזהם את הסביבה באופן המסכן את הבריאות, וכמויות המים העצומות ששימשו את החקלאים להשקיית היבול האבוד יורדות לטמיון. מדובר בזבוז משאבי טבע יקרים. 15 20

כל העוסקים בדבר סבורים שנדרשת חשיבה מחודשת בנוגע לאובדן המזון. לא ייתכן שבמקומות רבים בעולם יתהלכו אנשים ב"בטן ריקה" ובמקומות אחרים יתמלאו הפחים. אנשים צריכים להרגיש ייסורי מצפון בכל פעם שהם זורקים לפח מנה טובה, או מפנים מן המקרר אוכל שבעיניהם כבר עבר זמנו. בעלי אולמות אירועים, בעלי מרכולים ובעלי שירותי הסעדה (קייטרינג) צריכים להדיר שינה מעיניהם כשהאוכל המצוין שלהם מתווסף לערמות הפסולת, ובאותה עת ילדים, נשים וקשישים מתקשים לישון מרוב רעב. 25

* מעובד על פי גיל, ר' (ד' בניסן תשע"ג). איפה האוכל? יתד נאמן .

לפני כעשור נוסדה בארץ עמותת "לקט ישראל", שמטרתה להציל מזון, לחלק אותו לנזקקים ולפעול לגיוס משאבים ומתנדבים למען מטרה זו. בעמותה אוספים מוצרי מזון ועודפי מזון מבושל מיצרני מזון, אולמות, מרכולים, משקים חקלאיים ועוד, ומעבירים אותם למקומות שבהם שוהים נזקקים, כגון בתי תמחוי ומרכזי יום לקשישים. 30

לדברי דוברת "לקט ישראל", אנחנו חיים בתרבות של דרישה לשלמות וכולנו שבויים בה. יכול שלא עומד בקריטריונים של השיווק מאלץ את החקלאים להיפטר ממנו, אף על פי שלמראה שלו אין כל השפעה על טעמו או על ערכיו התזונתיים. לעיתים בגלל ירידה חדה במחירי הירקות והפירות לא משתלם לחקלאים לקטוף את היבול, והם מעדיפים להשמיד אותו. בשווקים ובמרכולים נגרמים לעיתים פגמים במוצרים או באריזותיהם בשל אחסנה לקויה, ובעלי המרכולים נאלצים להשמיד כמויות גדולות של מוצרי מזון, ולמעשה כך יורדת לטמיון סחורה מעולה. 35

אחת המטרות של "לקט ישראל" היא להעלות את המודעות של הציבור בנוגע לחשיבות של הצלת המזון. ארגונים מקומיים וארציים כבר משתתפים ביוזמה זו, אך כל אחד מאיתנו בביתו הפרטי יכול לפעול כדי לצמצם את הבזבז ולמצוא את הדרך להעביר את עודפי המזון למי שזקוק להם. 40

מאמר 2**הצלת מזון בישראל**

תופעת אובדן המזון אינה ייחודית למשק הישראלי. סדרי הגודל של תופעה זו דומים ברוב הכלכלות בעולם, ובעיקר בכלכלות המערביות (חברות השפע). על פי ההערכות של "ארגון המזון והחקלאות" של האו"ם (FAO), כשליש מכלל המזון המיוצר בעולם אובד. עקב כך החלו כמה מדינות בעולם ליישם תוכניות להפחתת אובדן המזון.

5 כמות המזון האבוד בישראל היא כ-33 אחוז מהיקף ייצור המזון המקומי בישראל, ושוויו כ-19.5 מיליארד שקלים. כ-20 אחוז מן המזון אובד בשלבי הייצור, וכ-80 אחוז – בשלבי ההפצה והצריכה. המזון שאובד בשיעור הגבוה ביותר הוא פירות וירקות.

10 אובדן המזון בשלבי הייצור וההפצה קשור בכדאיות הכלכלית: חקלאים אינם קוטפים פירות וירקות שצורתם חריגה משום שהם יודעים שהלקוחות לא ירכשו פירות וירקות כאלה. גם שלב הצריכה הביתית כרוך באובדן מזון, בעיקר בשל תרבות הצריכה והשפע האופיינית לכלכלה המערבית. נראה שהצרכנים נהנים לא רק מצריכת המזון אלא גם מן המבחר הרב של המוצרים.

15 אחד האתגרים העיקריים שהמשק הישראלי מתמודד איתם הוא אי-שוויון בחלוקת ההכנסות. אי-שוויון זה יוצר פער בין אוכלוסיות מבחינת הביטחון התזונתי: שיעור ההוצאה של האוכלוסיות החלשות על מזון נמוך מאוד לעומת שיעור ההוצאה של שאר האוכלוסייה.

20 הצלת מזון מאפשרת לסייע לנזקקים בעלות נמוכה יחסית, שכן במקום לממן ייצור של מזון יש לממן רק את עלות הצלתו. בדרך זו נחסכים העלויות והמשאבים הכרוכים בייצור המזון, וכן מופחתות ההשפעות הסביבתיות השליליות הכרוכות בייצור מזון: המזון מושג בלי שימוש מהותי במשאבי הטבע, בלי זיהום קרקעות ובלי שימוש במים, בדשנים ובכימיקלים.

25 כמחצית מן המזון שאובד אינו בר הצלה משום שאינו ראוי למאכל (מזון נגוע או מקולקל, מזון שניזוק מפגעי טבע, מזון שהוגש ולא נאכל ועוד). המזון שמוגדר בר הצלה הוא תוצרת חקלאית ראויה למאכל שלא נקטפה או תוצרת שלא נמכרה בשווקים ובחנויות; עודפי מזון מוכן מתעשיית ההסעדה (קייטרינג) או ממטבחי מוסדות ומסעדות;

* מעובד על פי **אובדן מזון והצלת מזון בישראל**, הדוח הלאומי של ארגון "לקט ישראל", 2016.

מזון שאריזתו נפגמה; מזון שמועד פקיעת התוקף שלו קרוב. לפי חישובים, אם יצליחו להציל כ-19 אחוז מהיקף המזון האבוד בישראל, די בזה כדי להזין אוכלוסיות נזקקות ולצמצם את הפער בין האוכלוסיות מבחינת הביטחון התזונתי.

כיום הצלת המזון בישראל ובעולם נעשית בעיקר על ידי ארגונים חברתיים המסתייעים בתרומות, אך הנימוק העיקרי לצורך בהצלת מזון אינו נדבנות או צדקה אלא כדאיות למשק הלאומי. לא מדובר רק בתרומה חשובה להקטנת האי־שוויון במשק, אלא בהגדלת התוצר ובהגברת היעילות של הייצור, שכן הצלת מזון משמעה הפיכת פסולת שערכה אפסי או שלילי למוצר בעל ערך כלכלי. כדי לממש את הפוטנציאל של הצלת המזון, על הממשלה לקבוע מדיניות בנוגע לתחום זה ולגבש תוכנית של משרדי הממשלה הנוגעים בדבר (משרד החקלאות, משרד הרווחה ועוד).

מאמר 3

מצוות צדקה בשלמותה

מאת הרב דוד יעקב שטרנפלד

”כִּי יִהְיֶה בָּךְ אֲבִיּוֹן מֵאֶחָד אֲחֵיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצֶךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תֵאֲמָץ אֶת לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֲחֵיךָ הָאֲבִיּוֹן. כִּי פֶתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לוֹ... נָתַן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא יִרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ...” (דברים, טו, ז-י).

בפסוקים אלה התורה מצווה לא רק על מצוות עשה – נתינת צדקה, אלא גם על מצוות לא תעשה – לא להימנע ממתן צדקה מחמת אימוץ הלב, וכן היא מדגישה שאין לתת צדקה ברוע לב אלא בחפץ לב. מצוות הצדקה היא אפוא מצווה שאדם מקיים באיבריו – בידו וגם בליבו. יתר על כן, אפילו את המצווה ”פתח תפתח את ידך”, שאדם מצווה לקיים בידו, יש לקיים בעיקר בלב.

הסבא מקלם ז”ל⁽¹⁾ אומר ששלמות מצוות הצדקה אינה נגמרת במעשה הנתינה לעני, אלא ב”ואהבת לרעך כמוך” שמתלווה לנתינה. מי שנתן צדקה מתוך יראת שמיים טהורה כדי לקיים גזרת המלך [אֱלֹהִים], אבל לא הרגיש את צער חברו ואת סבלו, לא קיים את המצווה בשלמותה, משום שהתכלית של מצוות צדקה היא שאדם ייתן צדקה לא משום שהוא מצווה בכך, אלא מפני שהוא עצמו מרגיש את סבלם של העניים.

* מעובד על פי הרב שטרנפלד, ד”ר (תשע”ג). שיחה נאה, פרשת ראה, עמ’ 355-356.

(1) הסבא מקלם – כינוי לרבי שמחה מרדכי זיסקינד זיו, מגדולי תלמידיו של רבי ישראל מסלנט ומראשי תנועת המוסר.